

8. **Gluck P.** Property Rights and Multi-purpose Forest Management. In: Rankovic N., Nonic D. Privatisation in Forestry. Proceedings of the international conference, Vol. II. Faculty of Forestry, Belgrade. – P. 75-90, 2002.

9. **Jann W.** Der Wandel verwaltungspolitischer Leitbilder: vom Management zu Governance. In: König, K.: Deutsche Verwaltung an der Wende zum 21. Jahrhundert, Baden-Baden, S. 279-303, 2002.

10. **Jann W., Wegrich K.** Governance und Verwaltungspolitik. In: Benz, A. (Hrsg.): Governance – Regieren in komplexen Regelsystemen. Verlag für Sozialwissenschaften, Wiesbaden, S. 193-214, 2004.

11. **Kennedy J.J., Dombeck M.P., Koch N.E.** Values, Beliefs and Management of Public Forests in the Western World at the Close of the Twentieth Century. – *Unasylva* 59, 1998. – S. 16-26.

12. **Krott M.** Forest Policy Analysis. – Kluwer Academic Publishers, Dordrecht. 2005.

13. **Krott M., Stevanov M.** Comprehensive comparison of state forest institutions by a causative benchmark-model. *ALLG FORST JAGDZTG*, 2008, Heft 4. – P. 57-64.

14. **McDonald G.T., Lane, M.B.** Converging global indicators for sustainable forest management. *Forest Policy and Economics* Vol. 6/1. – S. 63-70, 2004.

15. **Neumayer E.** Weak versus strong sustainability: Exploring the limits of two opposing paradigms. Edward Elgar, Cheltenham, 2003.

УДК 338.46:658.4

Аспір. Н.Б. Толонка¹ – Львівська КА

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ КРУГООБІГУ ОБІГОВИХ КОШТІВ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто теоретичні основи кругообігу обігових коштів, що характерні для підприємств торгівлі. Представлено схему руху та узагальнено класифікацію обігових коштів торговельного підприємства.

Post-graduate N.B. Tolopka – L'viv commercial academy

Analysis of efficiency of rotation of circulating assets of auction enterprise

Theoretical bases of rotation of circulating assets are examined, that characteristic for the enterprises of trade. The chart of motion and generalized classification of circulating assets of auction enterprise is presented.

У період ринкової трансформації української економіки, стабільне функціонування торговельних підприємств охоплює широкий спектр питань організаційного, економічного і фінансового характеру, якість вирішення яких багато в чому визначається ефективністю кругообігу обігових коштів.

Дослідженню теоретичних аспектів управління обіговими коштами підприємств присвятили свої праці відомі вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: М. Баканов, І. Балабанова, І. Бланк, Бригхем Ф. Юджин, Ван Хорн Дж., Л. Пан, А. Поддєрьогіна, Л. Лігоненко, Р. Сорока, В. Шокун та інші. Проте існує низка теоретичних і практичних проблем, які все ще залишаються невирішеними як на рівні економіки в цілому, так і на рівні торговельного підприємства, зокрема. До них слід віднести дослідження ефективності кругообігу обігових коштів торговельного підприємства, проблеми забезпечення обіговим капіталом з визначенням оптимальної структури та джерел його формування, здійсненням діагностики впливу системи управління обіговим капіталом на фінансовий стан і діяльність підприємств у сфері торгівлі.

¹ Наук. керівник: доц. В.І. Блонська, канд. екон. наук – Львівська КА

Досліджуючи поняття "обігові кошти" необхідно підкреслити, що дана економічна категорія має вартісну оцінку і становить авансовану вартість у грошові кошти та інші матеріальні цінності торговельного підприємства і здійснює неперервний оборот, у процесі якого змінює форму вартості (грошова→товарна→грошова) і обслуговує процес товарного обігу та переносять свою вартість на реалізований товар у вигляді грошових коштів. Обороні кошти торговельного підприємства доцільно розглядати як ресурсний елемент підприємства, що знаходить своє відображення у окремих елементах обігових активів, які перебувають у постійному кругообігу, змінюючи при цьому свою форму протягом одного операційного циклу.

У системі торговельного підприємства обігові кошти перебувають у постійному кругообігу, при цьому проводиться інвестування коштів у окремі елементи обігових активів, що забезпечує відновлення кожного господарського циклу та створення умов для приросту капіталу. Водночас, особливо актуальним для торговельного підприємства є скорочення періоду часу перебування обігових коштів у тій чи іншій формі, адже це відображає ступінь ефективності використання капіталу підприємства. Враховуючи той факт, що основним узагальнювальним показником ефективності управління обіговими коштами торговельного підприємства є обіговість обігових активів, необхідно відзначити взаємозв'язок прискорення обіговості обігових активів та вивільнення додаткових фінансових ресурсів і, як наслідок, підвищення рентабельності діяльності підприємств торгівлі.

Розглядаючи економічну суть кругообігу обігових коштів, необхідно зазначити, що під циклом кругообігу обігових коштів торговельного підприємства прийнято розуміти процеси зміни їх матеріально-речової форми, що систематично повторюються [6, с. 525].

Багато авторів, що досліджували питання кругообігу обігових коштів торговельного підприємства, зокрема А.А. Мазаракі, Л.О. Лігоненко, Н.М. Ушакова [6], О.Г. Біла [2] зазначають, що особливістю кругообігу обігових активів торговельного підприємства є відсутність виробничої стадії, тобто сукупність операцій, що пов'язані з придбанням та використанням матеріально-технічних ресурсів, виготовлення продукції підприємства, що обумовлює більш високу швидкість процесу кругообігу, притаманного торговельній діяльності. Водночас, Л.С. Коропов та В.С. Пінішко зазначають, що в торгівлі завершуються виробничі процеси у сфері обігу (здійснюється фасування, пакування, сортування та інші операції, пов'язані з кінцевою підготовкою товарів до реалізації) [4, с. 3].

Кругообіг – не одиничний процес, він відбувається постійно і є обігом капіталу. При цьому відбувається постійна зміна форм авансованої вартості. Водночас на кожний певний момент кругообігу обіговий капітал функціонує одночасно у всіх стадіях, забезпечуючи неперервність процесу фінансово-господарської діяльності торговельного підприємства.

Таким чином, характерною особливістю кругообігу обігових коштів торговельного підприємства є відсутність виробничої стадії, що пов'язана з безпосереднім випуском продукції, водночас підприємства торгівлі на цей

час виконують не тільки основну функцію – обігу, але й окремі виробничі операції по підготовці товарів до реалізації, що є необхідними для здійснення торговельно-технологічного процесу та сприяють підвищенню якості обслуговування споживачів. Однак, враховуючи той факт, що обсяг коштів, необхідних для виконання окремих виробничих функцій щодо підготовки товарів для продажу має незначну питому вагу, тому виділимо дві основні форми обігових коштів залежно від функціональних стадій кругообігу: товарно-речову та грошову.

Здійснюючи оцінку руху обігових коштів торговельного підприємства, важливим є дослідження як внутрішнього руху обігових коштів, так і визначення каналів їх збільшення та зменшення (рис. 1). Після завершення одного циклу обороту первісний обсяг авансованих грошових коштів відтворюється за рахунок виторгу від реалізації товарів, робіт, послуг. Решта виторгу використовується за іншим призначенням, зокрема й для розширеного відтворення обігових коштів шляхом реінвестування частки прибутку.

Необхідно зазначити, що нестача обігових коштів призводить до проблем оплати поточних зобов'язань, що підриває довіру торговельного підприємства з боку постачальників і банків. У разі зниження розміру обігових коштів можливі перебої в постачанні, зменшення обсягу діяльності та прибутку, виникнення прострочених платежів і заборгованості, інші негативні явища в господарській діяльності підприємств.

Окремі торговельні підприємства можуть здійснювати політику нагромадження обігових засобів і підтримки їх на відповідному рівні, однак при цьому надлишок обігових коштів може призвести до нагромадження надмірних запасів сировини, матеріалів; послаблення режиму економії; створення умов для використання обігових коштів не за призначенням.

Отже, ефективне використання обігових коштів – це таке їх функціонування, під час якого забезпечується стійкий фінансовий стан фінансових ресурсів та досягаються найвищі результати діяльності за оптимальних витрат торговельного підприємства.

Принципи управління обігових коштів містять єдині методичні основи для всіх організацій і підприємств. Однак в кожній галузі діяльності і в її окремих складових вони проявляються по-різному, що зумовлено специфікою обліку, планування, нормування і характером господарської діяльності, організаційними і техніко-економічними умовами роботи. Прояв особливостей організації обігових коштів в найбільш загальному вигляді знаходить своє відображення в їх складі та структурі, а також джерелах їх формування.

Вивчення складу і структури обігових коштів торговельних підприємств має велике значення для удосконалення їх організації та пошуку шляхів подальшого підвищення ефективності їх використання. Класифікацію обігових коштів торговельного підприємства за ознаками, що забезпечують єдність співіснування різних їх видів в процесі кругообігу, відображено на рис. 2. Ефективність формування і використання обігових коштів торговельних підприємств значною мірою залежить від організації процесу прийняття та реалізації управлінських рішень, тобто від досконалості організації управління ними.

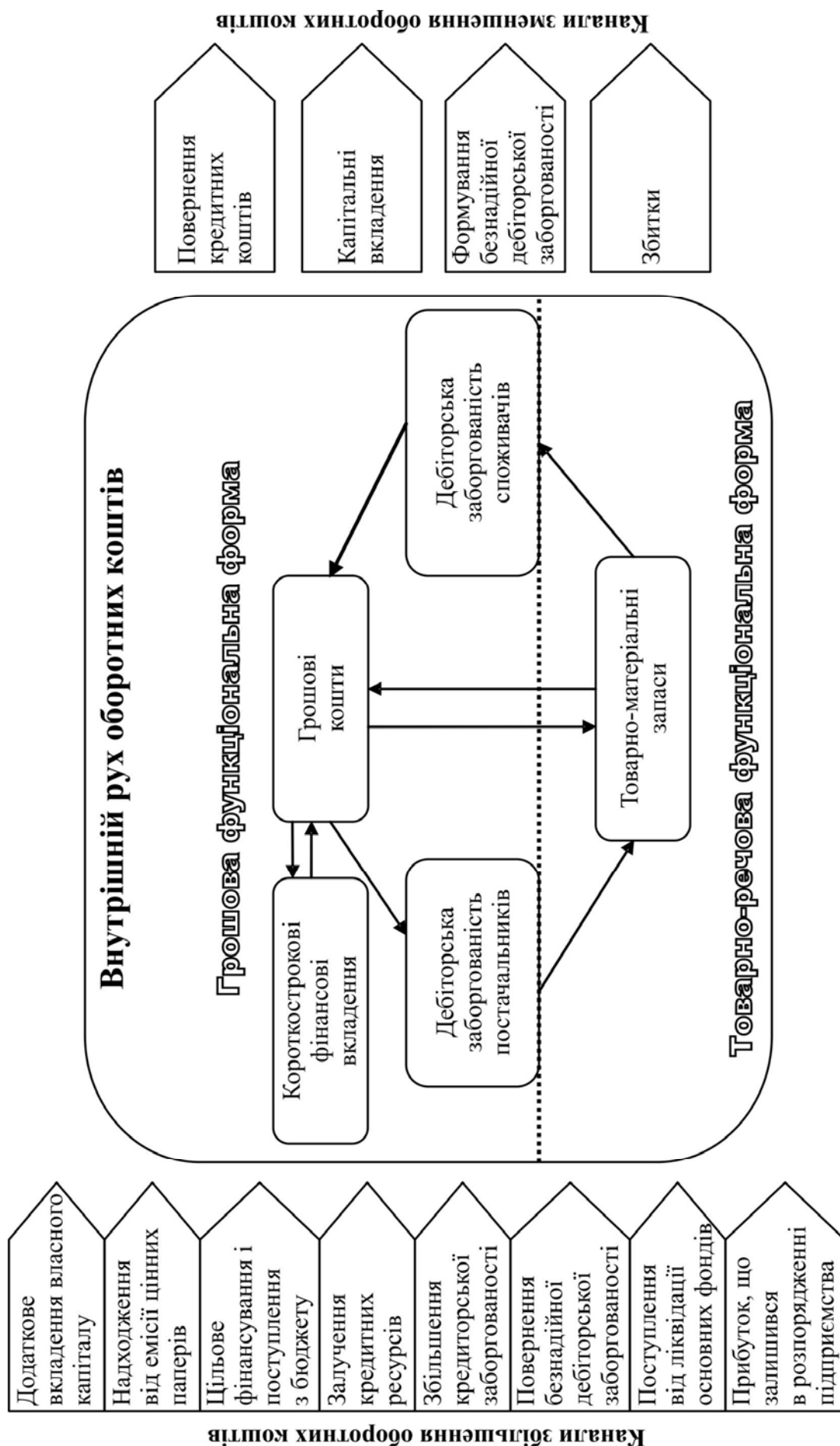

Рис. 1. Схема руху оборотних коштів торговельного підприємства

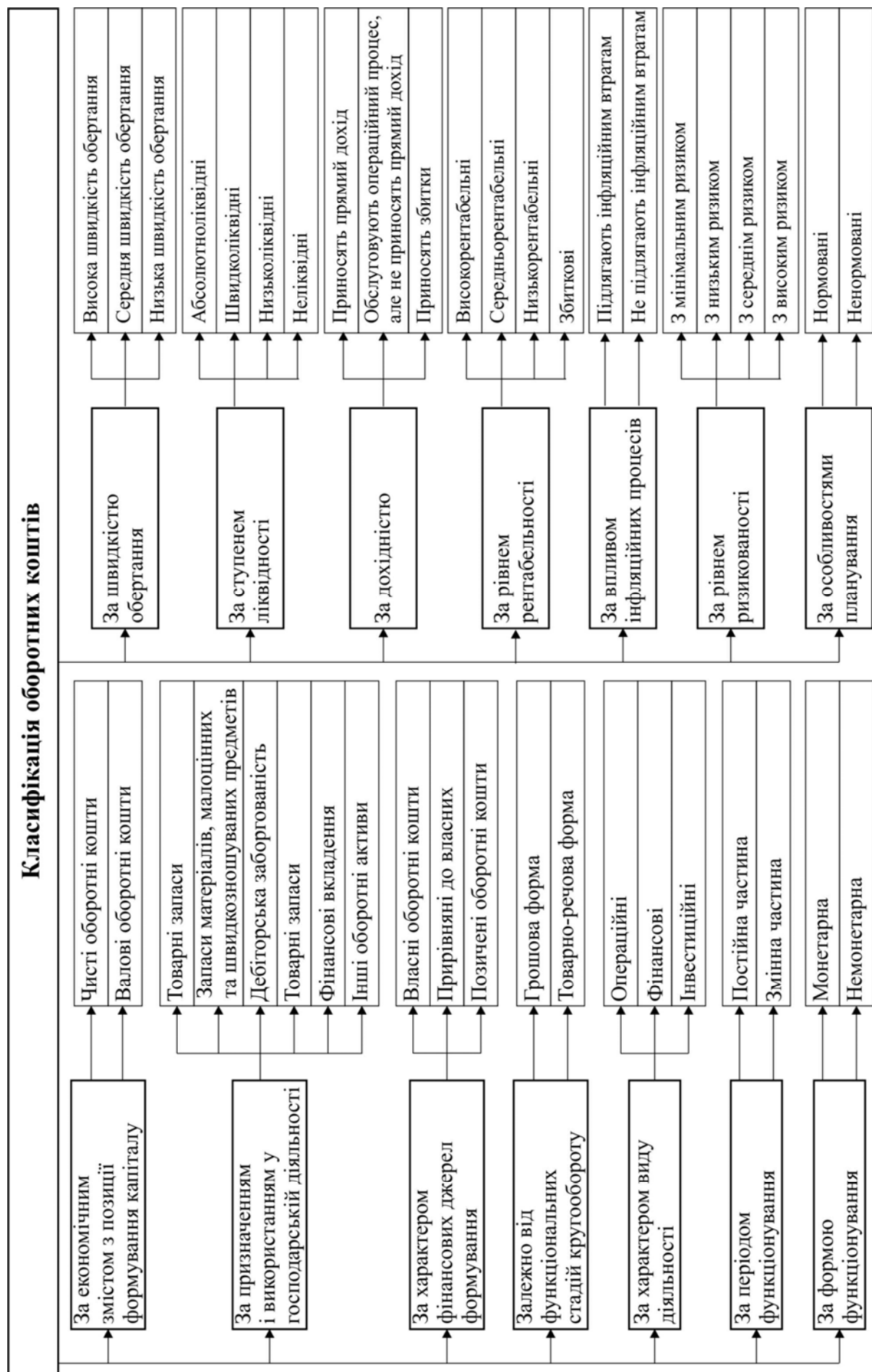

Рис. 2. Класифікація оборотних коштів торговельного підприємства

Формування ефективної стратегії управління кругообігом обігових коштів є першочерговим завданням підприємств у сучасних ринкових умовах і досягається різними шляхами. Здійснюючи фінансово-господарську діяльність для торговельних підприємств важливим є формування системи управління обіговими коштами відповідно до стратегічних завдань управління підприємством, а також забезпечення підвищення швидкості обертання та прибутковості обігових коштів, покращення рівня ліквідності та інфляційної захищеності, формування обігових коштів з оптимальною вартістю для підприємства та їх розміщення з врахуванням рівня ризику.

Система управління обіговими коштами торговельних підприємств має охоплювати: визначення складу і структури обігових коштів; визначення сукупної потреби в обігових коштах; визначення джерел формування обігових коштів; оцінка можливих варіантів кредитування обігових коштів; оцінка раціонального розміщення обігових коштів, визначення оптимальної структури обігових активів та управління їх окремими елементами; здійснення контролю за формуванням і використанням обігового капіталу.

Таким чином, дослідження теоретичних аспектів ефективності кругообігу обігових коштів є необхідним фундаментом для розроблення стратегії управління, спрямованої на досягнення стратегічних та цільових результатів діяльності торговельного підприємства. Здійснене дослідження сутності та класифікації обігових коштів дає змогу стверджувати, що за своїм змістом категорія "обігові кошти" є надзвичайно складною та місткою. Це необхідно враховувати у розробленні теоретико-методологічної бази, яка б формувала системний підхід у процесі управління та трансформувала його у комплекс відповідних процедур управління обіговими коштами на торговельних підприємствах.

Література

1. Бланк І.О., Ситник Г.В. Управління фінансами підприємств. – К.: КНТЕУ, 2006. – 780 с.
2. Біла О.Г., Косаріна В.П., Мельник С.І., Мосціховська О.І. Фінанси підприємств і організацій споживчої кооперації/ За ред. О.Г. Білої. – К.: Укоопосвіта, 1999. – 520 с.
3. Гоцуляк С.М. Менеджмент обігового капіталу підприємства як фактор економічного зростання// Економіка і регіони. – ПолтНТУ. – 2007, № 4(15). – С. 128-130.
4. Коропов Л.С., Пинишко В.С. Нормирование оборотных средств в потребительской кооперации. – М.: Экономика, 1973. – 120 с.
5. Лук'яненко І.О. Методичний підхід до управління обіговими коштами підприємства// Економіка розвитку: наук журнал. Харківський національний економічний університет. – 2007, № 4. – С. 86-88.
6. Мазаракі А.А. та ін. Економіка торговельного підприємства/ Під ред. проф. Н.М. Ушакової. – К.: Хрещатик, 1999. – 800 с.

УДК 339.137.2

Здобувач Н.М.Хижя – Львівська КА

ВНУТРІШНІЙ ВАЛОВИЙ ПРОДУКТ І СФЕРИ ТОВАРНОГО ВІДТВОРЕННЯ – ОСНОВА ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ЦІН

Досліджуються система цін, принципи її побудови і функціонування. Аналізуються основні засади формування і функціонування системи цін у контексті формування і руху внутрішнього валового продукту (ВВП) та сфери товарного відтворення